До Научното жури, назначено
със Заповед № РД – 09-22/11.03.2019 г.
на Директора на ИДП-БАН

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. ИВАН РУСЧЕВ, доктор на науките, Юридически факултет, СУ „Св. „Климент Охридски“

върху представения за публична защита дисертационен труд на

ХРИСТО СВЕТОСЛАВОВ СИМЕОНОВ,
редовен докторант по гражданско и семейно право в ИДП-БАН

на тема
„ВПИСВАНЕ НА ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ВЗЕМАНЕ, ОБЕЗПЕЧЕНО С ИПОТЕКА“

за получаване на образователната и научна степен „ДОКТОР“
в научна област: *3. Социални, стопански и правни науки,* професионално направление: *3.6. Право*

Уважаеми колеги, членове на научното жури,

Със заповед на Директора на ИДП-БАН № РД – 09-22/11.03.2019 г. съм назначен за външен член на научното жури, натоварено да проведе публичната защита на докторанта г-н Симеонов, а с решение на състава на журито съм определен да изготвя рецензия в тази процедура. На основание чл.9 от ЗРАСРБ, чл.30, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, представям на вниманието ви рецензията си върху дисертационния труд на редовния докторант г-н Христо Симеонов на тема: „**ВПИСВАНЕ НА ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ВЗЕМАНЕ, ОБЕЗПЕЧЕНО С ИПОТЕКА**“.

I. Биографични бележки.

Дисертантът Христо Светославов Симеонов е роден на 05.09. 1988 г. в гр. София. През 2007 г завършва средно образование в 9-та ФЕГ "*Алфонс дьо Ламартин*" – София. Получава бакалавърска степен в Университета "*Люмиер" - Лион 2*, през 2010г., а магистърска степен по право – в Нов български университет - 2011-2014 г. От 2015 до 2018 г. е редовен докторант по гражданско и семейно право в ИДП-БАН. Със Заповед № РД-09- 80/10.10.2018 г. докторантът е отчислен с право на защита, считано от 01.01.2018 г. а с цит. Заповед № РД – 09-22/11.03.2019 г. му е назначено научно жури.

Професионалният му опит започва през 2010г. – като стажант в правна кантора "*Шамбала консулт*". През 2011-2013г. работи като адвокатски помощник – в Адвокатско дружество "*Пенков, Марков и партньори*". От 2013 г. досега юрисконсулт в "*Софконсулт*" - ЕООД. През февруари 2015 г. придобива юридическа правоспособност.

Автор е на 6 публикации, три от които по темата на дисертацията, а именно "*Някои особености на вписването на прехвърляне на вземане обезпечено с ипотека*" - сп."Собственост и право, кн.4/2016г.; "*Действие на вписването на прехвърляне на вземане,*

обезпечено с ипотека" - Научни трудове на ИДП- БАН, том XIV, 2016 г. и "*Действие на вписването на ипотека в нашата и други правни системи*" - приета за печат в "Сборник с доклади на VIII-та национална конференция на докторантите в областта на правните науки" – 2018 г. Лектор е в обучения, организирани от Националното сдружение за недвижими имот. Владее френски и английски.

Дисертационният труд е в обем от 211 страници, включващ увод; изложение; предложения de lege ferenda, заключение; библиографска справка, съдържаща 122 съчинения, от които 75 на български език и 47 на френски и английски език. Изложението е структурирано в три глави, **първата** от които е посветена на **историческия преглед и сравнителноправното развитие на понятията вписване, прехвърляне на вземане и ипотека**; глава **втора** - на **прехвърлянето на вземане, обезпечено с ипотека и действие на неговото вписване;** третата глава - на **производството по вписване на прехвърляне на ипотечно вземане**.

II. Бележки по дисертационния труд

Следва да се сподели изводът, че дисертационният труд е първото цялостно изследване у нас от материална и процесуална гледна точка по въпроса за прехвърляне на вземане, обезпечено с ипотека. За жалост едва ли може да се приеме, че в него е включен е богат набор на теоретични разработки по темата, както от български, така и чужди автори и доколкото авторът видимо притежава широка езикова култура, това е останало неизползвано в пълнота. Извън кръга от използваните източници са останали доста съчинения по темата, особено по-нови - както на български, така и във френската, англоезичната и немскоезичната литература.

Като че ли твърде голяма част от дисертацията е посветена на общите въпроси на вписването въобще, на цесията и на ипотеката - въобще. Това вероятно се предопределя от тесния обхват на темата, което налага, за да се запълни един приличен обем, да се дискутират тези общи въпроси (в голямата си част вече доста известни и почти безспорни за правната аудитория – от няколко дисертации и монографии, публикувани наскоро: по вписването въобще – напр. на д–р Ивайло Василев от ПУ; по цесията – на доц. Красимир Коев от БСУ; по ипотеката – хабилитационния труд на проф. М. Марков). Тази особеност на темата налага, от друга страна, да се търсят паралели с другите способи за прехвърляне на права, респ. с вписването на други видове обезпечения за тях.

Така напр. на самото понятие за вписване, на неговите историко-правни аспекти (т.е. разглеждане на вписването в РП, във феодалното и после – във френското право (по-специално подлежащите на вписване актове в него), а след това на немския модел на вписването (респ. на действието на вписването при нея), след което - на развитието на вписването в българската правна система (неговото възникване, предпоставките за това и на хронологията на основните нормативни актове, уреждащи вписването) са посветени първите 28 стр. от труда. Това изложение, поне в този му вид, изглежда **ненужно**, **първо:** защото то не обхваща всички правни семейства, и в този смисъл е частично, неизчерпателно; **второ** – предвид пък недостатъчния му обем, то има единствено чисто информационно значение, и **трето** - касае се за информация, която е съвсем наскоро е била предмет на доста задълбочено изследване в друг дисертационен труд (напр. посоченият вече на ас. д-р Ивайло Василев от ПУ).

Вярно е, че темата е гранична между два клона на правото – облигационното и вещното, както твърди дисертантът в увода (всъщност – поне между три – вкл. и процесуалното, в лицето на охранителните производство по вписванията), това не налага обязателно да се изброява просто какво има от трите страни на границата, а да се изследва спецификата на сечението

между тях, именно по тесния проблем на темата – вписване на прехвърлянето на вземане, обезпечено с ипотека. Чужди и като че ли излишни спрямо темата на труда остават напр. поставените на стр. 8 задачи - № 5 - Изследване на различните системи на вписване и очертаване на разликите между тях и № 7 - Изследване на правомощията на съдиите по вписванията в светлината на възможността за разширяване на кръга на тези правомощия в контекста на преминаването към реална система на вписвания

За жалост неотносими към темата на дисертацията остават много части от нея, напр. обяснението на причините за кратката придобивна давност по римското право, както и на prescriptio longi temporis. (с. 10-12). Налага се усещането че се привлича историческа информация за да се обоснове нещо, което едва ли има пряко значение за темата на дисертационния труд – възникването на вписването; същото важи за разграничаването между dominium directum и utile. Излишни са дългите описания на възникването и на историческото развитие на вписването във Франция и в Германия (с. 16-20) – все пак темата не е историческо развитие на вписването, нито обясняване действието на реалното вписване в Германия (с. 20-22), на функциите на поземлената книга (с. 22-24). Едва ли има пряко отношение към темата въпросът за организционноправния статут на съдиите по вписванията (с. 29-30). Любопитно, но напълно неотносимо към темата е проследяването на етимологията на термина mortgage от старофренски в съвременното англосаксонско право (с.47). Независимо дали се споделя виждането на автора за ипотеката като „една сложна правна фигура (?), представляваща особено вещно право, с многопланово характеризиране, съобразено с разнообразните свойства, които то инкорпорира“ (с. 47), и че различните разбирания за нея отдавна са известни на българската цивилистична литература, излагането им от автора в глава първа следва да се прецени като удачно. Не виждам обаче връзката с темата на дисертацията, която да налага провеждането на съпоставка между ипотеката и залога в т.3.3.4. на глава първа. Да не говорим, че в изложението там не се разграничават отделните видове залози, а се разглежда само реалният договорен залог, което прави общите изводи за тях, възпроизведени от докторанта, неверни за повечето от видовете залог (с.62-64).

Глава втора е посветена на прехвърлянето на вземане, обезпечено с ипотека и действието на неговото вписване. По отношение на непрехвърлимостта на вземането и съответно – клаузата за непрехвърлимост, (с. 67-68) след класическите учебни курсове на проф. Кожухаров и проф. Калайджиев, у нас съществува вече достатъчно задълбочена нова литература, която за жалост е останала извън вниманието на дисертанта. Следва да бъдат оценени като удачни, макар да се нуждаят от задълбочаване, пряко свързаните с темата на труда части на глава втора, посветени на особености на действието на вписването на прехвърляне на обезпечено с ипотека вземане, включващо разглеждането на режима на действителност на прехвърлянето на ипотечно вземане по отменения ЗПИ, изисквания за форма и вписване на договора за прехвърляне на вземане, обезпечено с ипотека по ЗЗД и най-вече съпоставката между момента, в който се пораждат правни последици на обикновената цесия и на цесията с предмет вземане, обезпечено с ипотека и последиците от невписването на цесията на ипотечно вземане спрямо страните, цедирания длъжник, третите лица и ипотеката. Дисертантът е направил удачен опит да обясни причините за по-тежкия режим на действителност на прехвърлянето на едно вземане, обезпечено с ипотека (с.124 - 126)

В глава трета производство по вписване на прехвърляне на ипотечно вземане обаче изглеждат излишни, и само в далечна връзка свързани с темата на дисертацията (а определено - не като нейно специфично съдържание) раздел 1, в който като че ли самоцелно се разглеждат системите на вписване на актове за вещни права върху недвижими имоти (и в частност – персоналната, реалната, системата на Торенс, и т.нар. от дисертанта позитивна и негативна система на вписването, к. всъщност е деление по белег дали вписването има конститутивно действие и едва ли се споделя широко от правната теория у нас). Не може да се види пряка

връзка между темата на дисертационния труд и раздел 2 на глава трета, в която се разглеждат етапите на производството по вписване, вкл. производство съгласно Правилника за вписванията, както и изброяването на актовете по чл.112 от Закона за собствеността и чл.4 от Правилника за вписванията, подлежащи на вписване. Като части по същество на темата, в които могат да се видят и приносни моменти, е разглеждането на производство по вписване на ипотека според чл.15 и 16 от Правилника за вписванията, съответно по подновяване и заличаване на ипотека. Като излишно тяло спрямо темата обаче следва да се оцени обсъждането на основни положения относно вписването, въведени от Закона за кадастъра и имотния регистър и Наредба № 2/2005 г. и в частност – общоизвестните положения относно създаване на имотен регистър, възпроизвеждането на закона относно частите на партидата, с изключение на т. 2.3.3. - вписване и публичност на имотния регистър. Същото важи и за изложението относно отказ на съдията по вписванията и обжалване на определението за отказ, което е специфицирано относно отказа за вписване на прехвърлянето на обезпечено с ипотека вземане. Всичко това създава усещането за пълнеж, без който трудът спокойно би могъл да мине, доколкото негова тема не са нито актовете, подлежащи на вписване, нито действието на това вписване, а единствено вписването на цедирането на вземане, обезпечено с ипотека по чл. 171 ЗЗД. Това като че ли дисертантът забравя, впускайки се в чисто информативното посочване на други проблеми на вписването. Което пък недостатъчното място (ако въобще приемем, че те имат място в нея) ги правят непълни, фраментарни, незадълбочени. Този маниер на излагане на знания по малко и по всичко, не допринася за задълбочеността на дисертационния труд.

Знанието по тези въпроси по-удачно би могло да бъде вплетено при дискутирането на централния проблем по темата на дисертацията, а не като отделно изброяване, без необходимото влизане в дълбочина и без пряка връзка с нея. Ако обаче трудът се освободи от тези части, той не би могъл в този си вид да достигне санитарния минимум за такъв род съчинения. Изобщо, касае се за основна слабост на труда, в който с чисто информационна цел се поднасят знания без пряка връзка с темата.

III. Авторефератът

В по-голямата си част той правдиво и подробно отразява съдържанието на дисертационния труд, респ. – това на отделните глави, поради което в рецензията това съдържание е цитирано само доколкото е необходимо за открояване на приносите и на недостатъците на труда. Авторефератът съдържа и списък с публикациите на докторанта по темата на дисертацията.

Необяснимо е обаче твърдението на с. 7 от автореферата, че „*вписването в българското право има по правило оповестително-защитно действие, а по изключение оповестително-защитно и конститутивно действие*“, още повече че то и не съответства на изводите, до които дисертантът стига в разглеждания труд, където говори отделно за оповестително-защитното действие и за конститутивно действие. Квалификацията на автор като „*смесено оповестително-защитно и конститутивно действие на вписването*“, намиращо приложение спрямо част от подлежащите на вписване актове като отказ от право на собственост, ипотеки, възбрани, актовете по чл.171 от ЗЗД, молбата на кредитор за отделяне на недвижимите имоти на наследодателя, апортна вноска в търговско дружество с предмет недвижим имот, конститутивни искови молби, не се споделя в основната литература по въпросите на вписването.

Удачни са и предложенията de lege ferenda, които дисертантът прави за редакцията на чл.171 от ЗЗД, а именно: „*прехвърлянето и залагането на вземането, което е обезпечено с ипотека, встъпването в такова вземане и налагането на запор върху него, както и подновяването и заместването в задължение, обезпечено с ипотека се извършват чрез*

вписване в имотния регистър“. Същото се отнася и за повечето от останалите предложения de lege ferenda, направени в автореферата. За жалост той не съдържа (поне в предоставения ми вариант, описание на приносите, които дисертантът счита, че трудът му притежава).

Езикът на съчинението е добър, а **начинът на водене на полемика** (на местата, където такава присъства) е коректен, с уважение към противното мнение.

IV. Заключение: Въпреки тези сериозни забележки, касаещи съдържанието на изложението, не може да отмине без одобрение очевидното усилие на дисертанта в подготовката на тази, твърде тясна за самостоятелно изследване като дисертационен труд тема. При така определената тема структурата не би могла да бъде много по-различна от възприетата от дисертанта. Доколкото се констатират неудачи в тази дисертация се дължат не толкова на стила и начина на изложението, колкото на избраната твърда тясна тема, която в доста малко моменти дава възможност на един видимо старателен и притежаващ качества автор, да ги покаже по един по-категоричен начин. Това обаче не е толкова тежък недостатък и той може да бъде оправдан с неопитността на дисертанта, за когото това е първото по-голямо съчинение, с предизвикателствата на което, като жанр, му се налага да се справи.

При резервата за направени множество и сериозни бележки и по формулирането на темата и по задълбочеността на изложението и по недостатъчността на използваната литература, все пак съм склонен да оценя положително усилието, което дисертантът е положил, пишейки на този ранен етап на научното си развитие по тази твърде тясна тема; старанието, което е вложил за да завърши този смислов обем в относително къси срокове и да вярвам, че преработката на този труд ще се появи пред читателя в един още по-задълбочен вариант. Трудът в настоящата му редакция, макар и на един относително ранен етап, покрива критериите на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане, за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „право“. По изложените съображения предлагам на почитаемото жури, да гласува положително в този смисъл.

С уважение:……

(проф. Иван Русчев, д.н.)